

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการและวิธีการพัฒนาตนเองของ
ศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับงานวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาส
ทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคเหนือ
ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด จำนวน 227 คน และศึกษา
นิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ จำนวน 571 คน รวม 798 คน
เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม โดยส่งแบบสอบถามถึงหน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัด และหน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ
และได้รับแบบสอบถามกลับคืนโดยมีข้อมูลครบสมบูรณ์ แยกเป็นศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถม
ศึกษาจังหวัด จำนวน 192 ฉบับ ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ
จำนวน 540 ฉบับ รวม 732 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.73 วิเคราะห์ข้อมูลความต้องการ
พัฒนาตนเองจากแบบสอบถามด้วยการแจกแจงความถี่ แล้วคำนวณหาค่ามัธยิมเลขคณิต (\bar{X})
และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับวิธีการพัฒนาตนเองวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบ
ถาม ด้วยการแจกแจงความถี่แล้วคำนวณหาค่าร้อยละ และนำเสนอผลการวิจัยในรูปตาราง
ประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพของศึกษานิเทศก์ ปรากฏว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ส่วนใหญ่
ไม่ได้รับผิดชอบงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอายุราชการตั้งแต่ 21 ปี
ขึ้นไป มีระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งศึกษานิเทศก์อยู่ระหว่าง 11-15 ปี ส่วนใหญ่มัวแต่

ทางการศึกษาระดับปริญญาตรี และส่วนใหญ่เคยผ่านการอบรม/ประชุมเกี่ยวกับโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่องที่อบรมส่วนใหญ่ได้แก่ การดำเนินงานโครงการและผู้รับผิดชอบโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีที่ได้รับการอบรมส่วนใหญ่ได้แก่ ปี พ.ศ. 2536 ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรมส่วนใหญ่ ใช้เวลา 3-4 วัน หน่วยงานที่จัดอบรมส่วนใหญ่ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่ไม่ได้รับผิดชอบงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอายุราชการอยู่ระหว่าง 16-20 ปี มีระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งศึกษานิเทศก์อยู่ระหว่าง 6-10 ปี ส่วนใหญ่มีวิธีการศึกษาระดับปริญญาตรี และส่วนใหญ่เคยผ่านการอบรม/ประชุมเกี่ยวกับโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่องที่อบรมส่วนใหญ่ได้แก่ การดำเนินงานโครงการและผู้รับผิดชอบโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีที่ได้รับการอบรมส่วนใหญ่ได้แก่ ปี พ.ศ. 2535 ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรม ส่วนใหญ่ ใช้เวลา 3-4 วัน หน่วยงานที่จัดอบรมส่วนใหญ่ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

เมื่อนิยามสภาพของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ในภาพรวมพบว่า ส่วนใหญ่ไม่ได้รับผิดชอบงานโครงการขยายโอกาส มีอายุราชการตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานในตำแหน่งศึกษานิเทศก์อยู่ระหว่าง 11-15 ปี มีวิธีการศึกษาระดับปริญญาตรี และส่วนใหญ่เคยผ่านการอบรมประชุมเกี่ยวกับโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่องที่อบรมส่วนใหญ่ได้แก่ การดำเนินงานโครงการและผู้รับผิดชอบโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีที่ได้รับการอบรมส่วนใหญ่ได้แก่ ปี พ.ศ. 2536 ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรม ส่วนใหญ่ใช้เวลา 3-4 วัน หน่วยงานที่จัดอบรมส่วนใหญ่ได้แก่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

2. ความต้องการและวิธีการพัฒนาตนเองของศึกษานิเทศก์ ปรากฏว่า

ในด้านนโยบาย เป้าหมายและวิธีดำเนินงานด้านวิชาการในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาตนเองอยู่

ในระดับมาก และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ส่วนใหญ่ต้องการวิธีการพัฒนาตนเอง ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่ต้องการวิธีการพัฒนาตนเอง ได้แก่ การศึกษาคูงาน เมื่อพิจารณาความต้องการวิธีการพัฒนาตนเองของทั้งสองกลุ่มในภาพรวม พบว่า ส่วนใหญ่ต้องการการศึกษาคูงาน

ในด้านงานนิเทศการศึกษา ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่ต้องการวิธีการพัฒนาตนเอง ได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการ

ในด้านงานการวางแผนงานวิชาการในโรงเรียนและกำหนดวิธีดำเนินงาน ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่ต้องการวิธีการพัฒนาตนเอง ได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการ

ในด้านงานส่งเสริมการสอน ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่ต้องการวิธีการพัฒนาตนเอง ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าเอกสาร

ในด้านการประชุมอบรมทางวิชาการ ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่ต้องการวิธีการพัฒนาตนเอง ได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการ

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาความต้องการและวิธีการพัฒนาตนเองในด้านงานวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ในแต่ละด้าน มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ด้านนโยบาย เป้าหมาย และวิธีดำเนินงานด้านวิชาการในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาตนเองอยู่ระดับมาก จากความต้องการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าศึกษานิเทศก์เห็นความสำคัญของการปฏิบัติงานตามนโยบาย เป้าหมาย ของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนวิธีการดำเนินงานด้านวิชาการในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง ๆ ที่ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับเรื่องนี้ไปแล้ว แต่จากผลการวิจัยกลับปรากฏว่า ส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาเกี่ยวกับเรื่องนี้อีก ทำให้มองเห็นว่าการพัฒนาที่ผ่านมายังไม่ได้สร้างความเข้าใจให้กับศึกษานิเทศก์เท่าที่ควร อย่างไรก็ตามจำเป็นต้องให้ศึกษานิเทศก์ได้รับรู้บทบาทเกี่ยวกับความเป็นมาของโครงการ แนวนโยบาย เป้าหมายของโครงการ ตลอดจนวิธีการดำเนินงานด้านวิชาการ และผลการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการ และเมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาตนเองในเรื่องเป้าหมาย และแนวดำเนินงานด้านวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานมากที่สุด

ส่วนวิธีการพัฒนาตนเองของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่ต้องการ การอบรม สัมมนา รองลงมาได้แก่ การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร สาเหตุที่เป็นดังนี้อาจเป็นเพราะว่า เรื่องนโยบายและการปฏิบัติตามแนวนโยบายเป็นเรื่องของการสร้างความเข้าใจในการที่จะปฏิบัติงานภายใต้นโยบาย และเป้าหมายอันเดียวกัน ตลอดจนยึดแนวทางในการดำเนินงานด้านวิชาการร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้กำหนดไว้ การอบรมสัมมนาจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจร่วมกันได้ ฉะนั้น

หน่วยงานที่มีหน้าที่พัฒนาศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ สมควรจะต้องหาทางพัฒนาเกี่ยวกับเรื่องนี้ให้ได้โดยเร็ว

2. ด้านงานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะความตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นภารกิจโดยตรงของศึกษานิเทศก์ที่จะต้องนำหลักการของหลักสูตรจุดแข็งของหลักสูตร การจัดกิจกรรมตามหลักสูตร และการประเมินผลตามหลักสูตร ไปถ่ายทอดหรือแนะนำให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนให้เข้าใจ และนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สาเหตุประการที่สองอาจจะเกี่ยวกับความมั่นใจของศึกษานิเทศก์เอง ในการที่จะนิเทศงานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะจากผลการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาตนเองในระดับมากทุกข้อ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องการจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ต้องการพัฒนาตนเองมากที่สุด รองลงมาได้แก่ เรื่องการวัดประเมินผลการใช้หลักสูตร ดังนั้นจะเห็นว่าศึกษานิเทศก์ยังต้องการเพิ่มความมั่นใจในการนิเทศงานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้อีกระดับหนึ่ง สาเหตุอีกประการหนึ่งที่อาจเป็นไปได้คือ สภาพการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน ซึ่งมีปัญหาในการดำเนินการมากมาย ดังผลการวิจัยของ สุพิน ไชยจำเริญ (2535) ที่พบว่าโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน มีปัญหาในด้านการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บุคลากรและงบประมาณไม่เพียงพอ ครูผู้สอนไม่ทราบจุดประสงค์การเรียนรู้และไม่เข้าใจในเรื่องของการวัดประเมินผล และจัดประสบการณ์ตามความสะดวกของโรงเรียน จากสภาพการดังกล่าวทำให้ศึกษานิเทศก์เกิดความต้องการที่จะพัฒนาตนเองเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาวิธีที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศึกษานิเทศก์ควรเห็นความสำคัญในเรื่องนี้และวางแผนดำเนินการให้สอดคล้องกับความต้องการ

ส่วนวิธีการพัฒนาตนเองของศึกษานิเทศก์ ส่วนใหญ่ต้องการ การอบรมเชิงปฏิบัติการ อาจเป็นเพราะต้องการความรู้ความเข้าใจในรายละเอียดของหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งจำเป็นจะต้องลงมือปฏิบัติและศึกษาร่วมกัน ฉะนั้นในการอบรมเกี่ยวกับเรื่องนี้ผู้ดำเนินการอบรมจะต้องพิจารณาให้ตรงตามความต้องการของศึกษานิเทศก์ด้วย

3. ด้านงานการเรียนการสอน ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ศึกษานิเทศก์ไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งปกติคุ้นเคยอยู่กับการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา และไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมเพื่อปฏิบัติงานในระดับมัธยมศึกษามาก่อน จากข้อมูลตอนที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ศึกษานิเทศก์ที่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนน้อยที่เคยผ่านการอบรมเรื่องการจัดการเรียนการสอน จากสภาพดังกล่าวจึงทำให้เกิดปัญหาในการนิเทศงานการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน นั่นคือ ศึกษานิเทศก์ไม่สามารถเข้าไปนิเทศงานการจัดการเรียนการสอนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการสาธิตหรือแนะนำรูปแบบการสอน เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายข้อพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการสาธิตหรือแนะนำรูปแบบการสอน ศึกษานิเทศก์มีความต้องการพัฒนาตนเองมากกว่ารายการอื่นๆ สาเหตุอีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะว่าศึกษานิเทศก์ทราบดีว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นครูที่ปกติสอนระดับประถมศึกษา ต่อมาทางโรงเรียนได้เข้าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเปิดสอนระดับมัธยมศึกษา โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เดิม จึงทำให้ครูระดับประถมศึกษา จึงต้องสอนระดับมัธยมศึกษาด้วย ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้เตรียมความพร้อมในการสอนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งทำให้เกิดปัญหามากมาย เนื่องจากครูผู้สอนไม่เพียงพอหรือหาครูผู้สอนรายวิชาที่ตรงกับความต้องการไม่ได้ จึงทำให้เกิดปัญหาในด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งผลการวิจัยเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรพบว่า ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยัง

ขาดความรู้และทักษะในการสอน (พรทิพย์ จิวสีปงษ์, 2536) ดังนั้นเหตุการณ์ดังกล่าว จึงอาจเป็นสาเหตุในการที่จะพัฒนาตนเองเพื่อแก้ไขปัญหาของศึกษานิเทศก์ได้ ดังนั้นผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องในการพัฒนาศึกษานิเทศก์ควรจะเห็นความสำคัญของการพัฒนาในด้านการเรียนการสอน ส่วนวิธีการพัฒนาตนเองของศึกษานิเทศก์ ส่วนใหญ่ต้องการวิธีการอบรมเชิง ปฏิบัติการ อาจเป็นเพราะว่างานการเรียนการสอนเป็นการจัดกิจกรรมเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น จึงมีรายละเอียดมาก จำเป็นจะต้องทำความเข้าใจให้แม่นยำ เพื่อที่จะนำไปเป็นเทศครูผู้สอน ได้ ดังนั้นการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับเรื่องนี้ สมควรจะต้องจัดให้สอดคล้องกับความต้องการ ดังกล่าว

4. ด้านสื่อการเรียนการสอน ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และ ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก สาเหตุอาจเป็นเพราะศึกษานิเทศก์ไม่มีความมั่นใจในการนิเทศงาน การเรียนการสอน เนื่องจากไม่ได้รับการพัฒนาหรือเตรียมความพร้อมเพื่อการนิเทศงาน ดังกล่าวในระดับมัธยม ทั้งนี้เมื่อพิจารณาข้อมูลจากตอนที่ 1 ของการวิจัยครั้งนี้พบว่า ศึกษานิเทศก์ที่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระยะ ผ่านมา ไม่เคยมีการอบรมเกี่ยวกับงานสื่อการเรียนการสอนเลย ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุให้ ศึกษานิเทศก์ทำการนิเทศงานดังกล่าวในระดับมัธยมศึกษาน้อย และมีความต้องการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับเรื่องนี้มาก สาเหตุประการที่สองอาจได้แก่ การที่ศึกษานิเทศก์ทราบดีว่าครูผู้สอน ส่วนใหญ่ที่สอนในระดับมัธยมหรือสอนทั้งระดับประถมและมัธยมต้นนั้น ไม่ได้รับการพัฒนาหรือ เตรียมความพร้อมเกี่ยวกับจัดหา การผลิต การใช้และการบริการสื่อ ระดับมัธยมมาก่อน ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ครูผู้สอนเองจึงต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหรือบางครั้งก็ จำเป็นต้องปรึกษาขอคำแนะนำจากโรงเรียนมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียน พี่เลี้ยงเพื่อแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนเป็นการเฉพาะหน้า และเรื่องการใช้สื่อการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีงานวิจัยเรื่องดังกล่าว พบว่า ครูผู้สอนบางส่วนมีการหลีกเลี่ยงการใช้สื่อการเรียนการสอน สาเหตุเพราะใช้สื่อการเรียนการสอนไม่เป็น (พรทิพย์ จิวสีปงษ์, 2536) และ

สาเหตุอีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะทั้งศึกษานิเทศก์และครูผู้สอน ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่ได้รับและมีอยู่ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากสื่อการเรียนการสอนดังกล่าว ถูกจัดส่งหรือแจกมาจากหน่วยงานระดับสูงกว่าโรงเรียน จึงทำให้ไม่ตรงตามความต้องการของครูผู้สอน และยังเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาการขาดสื่อการเรียนการสอนต่อไปอีก เพราะที่มีอยู่ใช้ไม่ได้และใช้ไม่เป็น ดังนั้นจากสาเหตุทั้งสามประการ หากจะพัฒนาการศึกษาให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สื่อการเรียนการสอนจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะจะเป็นการสร้างความเข้าใจให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ นั่นคือสมรรถนะที่จะพัฒนาศึกษานิเทศก์ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความมั่นใจที่จะไปนิเทศงานสื่อการเรียนการสอนระดับมัธยมได้

ส่วนวิธีการพัฒนาตนเองของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่ต้องการคือ การอบรมเชิงปฏิบัติการ อาจเป็นเพราะการพัฒนาตนเองในด้านสื่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับการจัดการการผลิต การใช้ การบำรุงรักษา และการบริการสื่อการเรียนการสอน จำเป็นจะต้องเรียนรู้อย่างเข้าใจและปฏิบัติได้จริง เพื่อที่จะนำไปนิเทศครูผู้สอนได้ ดังนั้นศึกษานิเทศก์จึงสมควรที่จะได้รับการพัฒนาตามวิธีการที่ต้องการ

5. ด้านงานวัดและประเมินผล ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะงานวัดและประเมินผลระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นงานใหม่สำหรับศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพราะเคยแต่การวัดและประเมินผลในระดับประถมศึกษาเท่านั้น และงานวัดประเมินผลระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความละเอียดซับซ้อนกว่าระดับประถมศึกษา และสำหรับเรื่องการวัดประเมินผลในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เมื่อพิจารณาจากข้อมูลในตอนที่ 1 ของการวิจัยครั้งนี้จะพบว่า มีการพัฒนาศึกษานิเทศก์ค่อนข้างน้อย จึงทำให้ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ขาดความรู้ ความเข้าใจ และขาดความมั่นใจในการนิเทศงานวัดประเมินผลในระดับมัธยมในโรงเรียนโครงการขยายโอกาส

ทางการศึกษา ดังนั้นจึงมีความต้องการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก และในระดับประถมศึกษาเองยังพบปัญหาในลักษณะเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากงานวิจัย เรื่องความต้องการการเสริมทักษะทางการนิเทศของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ในเขตการศึกษา 8 ยังพบว่า ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ต้องการเสริมทักษะด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมาก (โสพิศ ฤกษ์ชะไกรวุฒิ, 2533) หากพิจารณาวิจัยพบว่า การวิจัยครั้งนี้ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ มีความต้องการพัฒนาตนเองในเรื่องการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดประเมินผลมากที่สุด ที่เป็นดังนี้อาจเป็นเพราะศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่มาจากครูผู้สอนระดับประถมศึกษา แม้ในระดับประถมศึกษาเองก็ต้องการเสริมทักษะด้านการประเมินผล ซึ่งเป็นการวัดประเมินผลในระดับมัธยมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดประเมินผลด้วยแล้ว ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ซึ่งไม่เคยได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับเรื่องนี้มาก่อน จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องนี้ค่อนข้างมาก ดังนั้นจึงสมควรที่จะพัฒนาศึกษานิเทศก์ให้มีความรู้ความเข้าใจเพียงพอที่จะเข้าไปนิเทศงานวัด และประเมินผลระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้

ส่วนวิธีการพัฒนาตนเองของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ต้องการ ส่วนใหญ่ต้องการวิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการ เนื่องจากศึกษานิเทศก์ตระหนักดีว่างานวัดและประเมินผลเป็นงานที่ซับซ้อนที่ต้องใช้ความละเอียดรอบคอบ และต้องใช้การปฏิบัติจริงจึงจะสร้างความเข้าใจที่แท้จริงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างและพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผล ดังนั้นจึงสมควรที่จะใช้วิธีการพัฒนาให้ตรงตามความต้องการของศึกษานิเทศก์จึงจะประสบผลสำเร็จตามจุดหมาย

6. ด้านงานห้องสมุด ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่างานห้องสมุดเป็นงานสำคัญ เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการเรียนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จึงจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ไว้บริการ

(ทวน พิษณุพันธ์, 2528) ดังนั้นความเข้าใจในงานห้องสมุดจึงจำเป็นสำหรับศึกษานิเทศก์ เช่นกัน เพราะต้องนิเทศงานห้องสมุดให้กับโรงเรียนในสังกัดทุกโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งต้องใช้บริการจากห้องสมุดค่อนข้างมากในการศึกษาค้นคว้า แต่เนื่องจากศึกษานิเทศก์ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานห้องสมุด จึงไม่สามารถให้การนิเทศกับครูในโรงเรียนได้เท่าที่ควร เพราะการพัฒนาศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับเรื่องนี้ แม้ในระดับประถมศึกษาเองก็มีน้อยมาก ซึ่งทางโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการเองหรือใช้วิธีศึกษาคูงานจากโรงเรียนอื่น ๆ ที่มีการดำเนินงานที่ดีกว่า และจากการวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานการณ์ พบว่าในการอบรมเกี่ยวกับงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังไม่มีการอบรมเกี่ยวกับงานห้องสมุด ดังนั้นงานที่เป็นหัวใจของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเช่นนี้ ศึกษานิเทศก์จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะได้รับการพัฒนา

ส่วนวิธีการพัฒนาตนเองศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่ต้องการวิธีการศึกษาคูงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการศึกษาคูงานนั้นเป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับงานห้องสมุด เนื่องจากมีแบบอย่างเห็นได้ชัดเจนพร้อมที่จะทำความเข้าใจได้โดยง่าย และก็สะดวกต่อการที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับงานของตนเองได้

7. ด้านงานนิเทศการศึกษา ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสาเหตุหลายประการ เช่น ประการแรก เกี่ยวกับการที่ศึกษานิเทศก์ไม่ได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมในการนิเทศการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเท่าที่ควร ถึงแม้ว่าในเรื่อง หลักการ วิธีการ และกระบวนการในการนิเทศที่ใช้กับระดับประถมศึกษาก็น่าจะปรับใช้ได้กับระดับมัธยมศึกษาก็ตาม แต่ในส่วนของรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการศึกษาและรายละเอียดของการดำเนินงานทางวิชาการ ศึกษานิเทศก์

ส่วนใหญ่ ยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจดีพอ ที่จะทำการนิเทศได้ ดังมีรายงานการประเมินผลระบบการนิเทศการศึกษาในประเทศไทย สรุปได้ว่า ถึงแม้หน่วยงาน จะมีการพัฒนาบุคลากรอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับหลักการบริหารบุคคล แต่บุคลากรที่ปฏิบัติงานนิเทศการศึกษายังไม่ได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถเพียงพอ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2536) สาเหตุประการที่สอง อาจได้แก่ การที่ศึกษานิเทศก์ที่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่ได้รับการศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองในเรื่องดังกล่าวมาก่อน ซึ่งเป็นการกำหนดโดยหน่วยงานภาคส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ การประชุมอบรมสัมมนาเพื่อการพัฒนาศึกษานิเทศก์เก่าที่ผ่านมา ไม่ได้คำนึงถึงคุณภาพของการพัฒนาเท่าที่ควร จะเห็นได้ว่าการอบรมพัฒนาศึกษานิเทศก์แต่ละครั้งมีเนื้อหาในการอบรมมากเกินไป จำนวนคนที่ได้รับการอบรมมีมาก แต่เวลาที่ใช้อบรมมีน้อย ทำให้การพัฒนาไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร สาเหตุอีกประการหนึ่งก็คือ ปัญหาเกี่ยวกับภารกิจของศึกษานิเทศก์ กล่าวคือศึกษานิเทศก์มีภารกิจมากเกินไปจนไม่มีเวลาในการที่จะพัฒนาตนเองเกี่ยวกับภารกิจใหม่ที่เพิ่มขึ้นได้ด้วยตัวของศึกษานิเทศก์เอง ดังนั้นจากสาเหตุหลายประการดังกล่าว ศึกษานิเทศก์จึงมีความความต้องการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก

ส่วนวิธีการที่ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่ต้องการคือ วิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการ อาจจะเป็นเพราะว่า การนิเทศงานวิชาการ งานนิเทศการสอน และการจัดกิจกรรมการนิเทศไม่ว่าด้านหลักการ วิธีการหรือรูปแบบ กระบวนการ เทคนิค และตลอดจนการวางแผนการนิเทศการศึกษา จะต้องทดลองหรือลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังจึงจะเกิดผลชัดเจนในเรื่องของความรู้ ความเข้าใจ ศึกษานิเทศก์จึงมีความต้องการวิธีการดังกล่าว ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศึกษานิเทศก์ ก็สมควรจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของศึกษานิเทศก์ด้วย

8. ด้านการวางแผนงานวิชาการในโรงเรียนและกำหนดวิธีดำเนินงาน ศึกษา
นิเทศสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/
กิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความเข้าใจใน

เรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินงานของศึกษานิเทศก์ยังไม่เข้าใจมากเพียงพอ ในการที่จะไปนิเทศงานการวางแผนในโรงเรียนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางแผนงานวิชาการในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งในส่วนของศึกษานิเทศก์เองจากรายงานการประเมินผลระบบ นิเทศการศึกษาในประเทศไทย พบว่าปัญหาอุปสรรคในการจัดทำแผนของหน่วยงานที่ทำหน้าที่ นิเทศการศึกษา คือ ขาดการใช้ระบบข้อมูล การประสานงานระหว่างหน่วยงานไม่ดี และ ศึกษานิเทศก์เองมีส่วนร่วมในการวางแผนน้อย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2536) อีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะว่าศึกษานิเทศก์ ตระหนักถึงความสำคัญของการ ปฏิบัติงานตามแผน ทั้งนี้เนื่องจากงานหรือภารกิจของศึกษานิเทศก์มีมากมาย ทั้งงานปกติ งานโครงการพิเศษ และงานที่มีบังคับบัญชามอบหมายให้ทำ ซึ่งก่อให้เกิดการสับสนและปฏิบัติงาน ไม่ทัน และการวางแผนงานเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้การทำงานมีระบบขึ้นได้ ซึ่ง วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ กล่าวไว้ว่า การนิเทศการศึกษาคือปฏิสัมพันธ์ (interaction) ระหว่างบุคคล แต่การปฏิสัมพันธ์จะต้องออกมาในรูปของแผนงานและโครงการ (วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, 2536) เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยรายชื่อปรากฏว่า ศึกษานิเทศก์มีความต้องการ ระดับมากที่สุดคือ การควบคุม กำกับ และปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการ ส่วนวิธีการพัฒนาตนเองของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และ ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่ต้องการวิธีการอบรมเชิง ปฏิบัติการ อาจเป็นเพราะการวางแผนงานเป็นเรื่องที่ค่อนข้างจะมีความสำคัญในการจัดการ ศึกษา โดยเฉพาะงานวิชาการในโรงเรียนที่จะต้องใช้ความละเอียดรอบคอบสูง และจะต้อง มีความเข้าใจระบบขั้นตอนต่าง ๆ ในการวางแผน ศึกษานิเทศก์จึงตระหนักดีว่าในการ ไปนิเทศงานด้านการวางแผนจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้พร้อมที่จะแนะนำให้กับทางโรงเรียน ได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองด้วยวิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการ

9. ด้านงานส่งเสริมการสอน ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและ ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนา ตนเองอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน ในส่วนของรายละเอียดและแนวทางในการปฏิบัติ

ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการพัฒนาด้านเรื่องเหล่านี้ เพราะเท่าที่ผ่านมาไม่ว่าจะมีการอบรมศึกษานิเทศก์ครั้งใดก็ตาม ไม่ได้มีการบรรจุเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ในการประชุมอบรม และศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ไม่มีเวลาที่จะพัฒนาตนเองด้วยเหตุที่มีภารกิจมากเกินไป อย่างไรก็ตาม ศึกษานิเทศก์ได้มองเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมดังกล่าวอันจะก่อให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับข้อความที่กล่าวว่าการเรียนเฉพาะในห้องเรียนไม่เป็นการเพียงพอที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรได้ (กรมวิชาการ, 2525) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ วิมลศิริ ร่วมสุข (2522) ที่ว่า "กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นส่วนเพิ่มเติมการเรียนการสอนตามประมวลการสอนในหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อให้เด็กเจริญงอกงามทุกด้าน ดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดี สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้" เมื่อพิจารณารายข้อแล้วปรากฏว่า มีความต้องการระดับมากทุกข้อ ไม่ว่าจะเป็นจุดมุ่งหมาย หลักเกณฑ์ แนวทาง หรือประโยชน์ของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการสอน

ส่วนวิธีการพัฒนาตนเองของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่ต้องการ การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร คงจะเห็นว่าหากจะรอกการอบรมในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การอบรม การสัมมนาเฉพาะเรื่อง คงจะเป็นไปได้ยาก เพราะไม่เคยมีการอบรมเกี่ยวกับเรื่องนี้เลยตลอดระยะเวลาที่เริ่มดำเนินงานโครงการ สิ่งเดียวที่พอจะพัฒนาตนเองได้ก็คือ การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร

10. ด้านงานประชุมอบรมทางวิชาการ ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ มีความต้องการในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่างานของศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่เป็นการประชุมอบรม ที่แจ้งแนะนำ ตลอดจนการให้ความรู้แก่ครูและผู้บริหารโรงเรียนอยู่เป็นประจำ แต่ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการพัฒนากิจกรรมในด้านนี้เท่าที่ควร เพราะการอบรมที่ผ่านมาของศึกษานิเทศก์โดยมากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเนื้อหาสาระ และวิธีดำเนินการตามกรอบนโยบายต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ยังไม่ได้รับการส่งเสริมทักษะทางด้านนี้เลย และจากข้อมูลสถานการณ์ จะพบว่า มีศึกษานิเทศก์ส่วนน้อยที่เข้า

รับการอบรมเรื่องกรณีศึกษาและติดตามผลโรงเรียนในโครงการ อย่างไรก็ตามก็ไม่ได้มีการกล่าวถึงขั้นตอนการจัดอบรมทางวิชาการหรือกล่าวถึงรูปแบบ และเทคนิคในการจัดประชุมอบรมแต่อย่างใด และอีกประการหนึ่งศึกษานิเทศก์ อาจตระหนักว่าการประชุมอบรมให้คำแนะนำแก่ครูผู้สอนหรือผู้บริหารที่ดี จะต้องมีแบบแผนและมีระบบของการประชุมอบรมที่ดี จึงจะอำนวยผลให้การประชุมอบรมนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานด้านวิชาการประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย และเกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ ดันธ เทียนพูน (2529) ที่กล่าวไว้ว่า การอบรมคือ กิจกรรมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ในช่วงระยะเวลาหนึ่งอย่างมีระบบแบบแผนเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคลากรในการทำงาน เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อจากผลการวิจัย พบว่า ศึกษานิเทศก์มีความต้องการพัฒนาตนเองระดับมากทุกข้อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อเทคนิคการเป็นวิทยากรและการฝึกอบรม แสดงว่าศึกษานิเทศก์ยังขาดความมั่นใจในข้อนี้มากกว่าข้ออื่น ๆ เพราะไม่ได้รับการฝึกทักษะเกี่ยวกับเรื่องนี้เท่าที่ควร

ส่วนวิธีการพัฒนาตนเอง ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่ต้องการ การอบรมเชิงปฏิบัติการ อาจเป็นเพราะว่าเป็นการฝึกทักษะ และต้องฝึกอย่างจริงจังจึงให้เข้าใจหลักการและวิธีการ ฉะนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมองเห็นความสำคัญของการพัฒนาศึกษานิเทศก์ในด้านนี้ให้มาก

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรพัฒนาศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอในภาคเหนือ เกี่ยวกับงานวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการกำหนดนโยบายหลักสูตรและวิธีการอบรมให้สอดคล้องกับความต้องการของศึกษานิเทศก์ที่เป็นวิทยากรแกนนำ ในระดับเขตการศึกษาหรือระดับจังหวัดให้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

2. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรจัดสรรงบประมาณที่ใช้ในการฝึกอบรม การจัดหาเอกสารเพื่อการศึกษาค้นคว้า และการศึกษาดูงานของศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอในภาคเหนือ ให้เพียงพอ ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาศึกษานิเทศก์เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และเกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างแท้จริง

3. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในภาคเหนือ ควรพัฒนาและส่งเสริมศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ เกี่ยวกับงาน วิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดหลักสูตรและวิธีการอบรมให้สอดคล้องกับความต้องการของศึกษานิเทศก์ให้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

4. สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอในภาคเหนือ ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ /กิ่งอำเภอ ให้ได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับงานวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดส่งศึกษานิเทศก์เข้ารับการอบรม โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับความต้องการและความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของศึกษานิเทศก์เฉพาะด้านเกี่ยวกับงานวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในภาคเหนือ

2. ควรศึกษาการดำเนินงานการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในภาคเหนือ